„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, и уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
за целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте обичних ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 32. У Новом Саду у среду 27. фебруара (11. марта) 1885. ГОДИНА XX.

ПА ДОКЛЕ ТАКО?!

Кад би нешто српском народу још до певања било, па да у песми својој наслика најпре себе, па онда стање, у ком се данас налази, ми би морали ту песму да спалимо, да је уништимо, — да не остане потомству. То би морали да чинимо. У тој би песми били насликани тешки јади, велики болови, али би на крају морало бити и — клетве. Са те клетве морала би песма да се спали, да је не чује потомство, да не пређе и на њега.

Српски народ! Доста је; више нам од те две речи не треба, па да знамо шта је то мученик. У те две речи све је: и патња, и мука, и јад, и невоља и напослетку све зачињено — крвљу. То је грозна слика, слика, да се и сам сликар од ње згрози, кад је доврши.

Па опет још се живи; још никако да мученик изусти последње: свршило се. Још никако, ил валда не ће никако до тога ни доћи. Валда, валда не ће до тога ни доћи, али докле да се живи оваквим животом? Одиста, помисао, да човеку од ње удари крв у лице, па онда да пожели сам себи смрт. Нисмо заслужни. Да, и ни смо заслужни, да нас греје сунце, да уживамо овај земаљски рај. Запамтио нас и горди Немац и ватрени Француз и лукави Талијанац, сви су нас они запамтили, јер су њихове њиве натопљене српском крвљу, јер је хиљадама српских синова оставило у њиховим земљама кости своје. Није нас могао да збрише са лица земље ни Исток ни Запад, па опет за то нисмо заслужни, опет зато довека да будемо туђе слуге. Једнако још да аргатујемо, једнако још да не збирамо сами плодове труда и муке своје. Нас још требају, још се није светска комедија свршила, још убојна труба није засвирала „мир“, а ми имамо још снаге и крви, а земља је још наше крви жедна, па с тога нас још требају, јер нисмо још последњу кап источили.

Докле је запад, докле су наши непријатељи пировали пир, докле се међу собом клали, да уреде своје ствари, да се материјално подигну, да коракну напред у просвети, дотле им је Србин најпре помагао, да те ствари уреде, а после чувао их је од навале бесних Азијата, залажући живот свој — па опет за то нисмо данас заслужни, опет за то немамо баш ми отаџбине своје. Србин, коме је свето оно парче земље, на које је пао, на ком је угледао света, готов да га сваки час крвљу својом натопи, па нема данас отаџбине, већ се потуца од немила до недрага.

Из крви само слобода ниче, — али који је народ више пролио крви од нас, па опет зато још нисмо слободни? Да, пролио је српски народ млого и млого крви — море би се од те крви направило — али не за себе, већ за другога. Тај му се други данас за то љуто свети. Он не признаје српске муке и патње — и то би већ велика освета била. Али он не застаје ту, њему и то није доста, већ је сада сам жедан српске крви, па хоће њоме да се напоји пошто по то.

Данас, где је умукнула убојна труба за часак, зинула је на нас и хала и врана, да нам отме ово мало блага, што га предци наши крваво заслужише. Не даду нам да уживамо по вољи то благо, да га употребимо у своју корист, да и ми коракнемо за један корак напред.

Просвета! Лепа и крупна реч. Просто да човек жртвује за њу све, па или да сазна шта је то просвета, или да га нестане са овога света. Па баш ми Срби да не можемо на својој просвети да радимо, ми, што смо се могли до данас одржати, да нас још има на свету, ми, што смо до скора још бранили просвету од варварства. Па зашто?

Нема никога да га за то питамо, него сами себе да промотримо и испитамо, па ћемо сами одговора дати.

Још нисмо огрезли у греху, још нисмо доста богати. Непријатељ нам је ископао раку, али не ће или несме још сам да нас турне у ту раку, него подмеће за тај посао рођене синове српског народа. И таквих се синова одиста нађе међу нами. Они су заборавили на свој српски понос, заборавили на свој паћенички народ, па за обећано тек благо готови су и живо раде, да изврше последњу вољу наших непријатеља. Па ни по јада с тога, али ето они захтевају, да народ сам принесе трошак око погреба. Ми смо, да боме, тврдо уверени, да народ тај трошак не ће дати, исто тако као што верујемо, да ће Срби посланици и на хрватском и на мађарском сабору место српског народа пре себе да закопају али поред свег тога не можемо а да ипак не водимо рачуна о том спремању њиховом. Жеља је то наших непријатеља, наши су посланици вољни да тој жељи одговоре, ту је, дакле, покушај, па зато морамо о томе да рачунамо, да не дамо ни једне длачице да нам са главе нестане.

А Карловци? а српски Сијон? Ех, манте се, седите с миром људи, ко би још о томе данас говорио па и добро одотуда очекивао. Добро је нами ту, па после одатле води леп пут у Крушедол, а плаво Дунаво не осећа, њему је све једно ма кога однело у Даљ и у Пешту. Широко је и дубоко је, па му никад није тешко ни највећег грешника на себи понети.

А Нови Сад, па Сомбор, па Кикинда, па Бечкерек? Кад би могли да ћутимо боље би било, али тешки су дани наступили, па не можемо само немо да посматрамо Меке су столице, што их данас мађарска влада спрема за Србе, мекше за цело од српске троножице, па онда масно је парче, што га Срби у државној служби заслуже, масније за цело од црне коре, што је српском сузом натопљена

А наша сва интелигенција? Она са врло малим изузетком ћути, ама као да је нема на свету. А како би и могла да проговори, кад не сме, не може, јер се у нашим школама не спрема раденик, човек, већ званичник. Нека се тај спремљени званичник не дочепа што пре звања, готов је и у Турке да оде, јер за други рад није више никако способан.

Па онда наш рад на културној заједници. Ух, та мани човече, зашто и то још спомињеш. У свих пет данашњих наших „отаџбина“ стојимо као да смо кинеским зидом један од другог одељени. Србија, самостална Србија, место да нас све чвршће и чвршће за себе везује, она нас одбија, јер тако данас „државни разлог“ са собом доноси, иначе би увредила своју милу и драгу суседкињу. Од Црне Горе не може се ништа ни захтевати; она има доста својих послова. Босна и Херцеговина, неослобођени још крајеви српски, ту Србин ваљда пати још теже муке и од нас.

Па где смо сада? У српској омладини. Њу чека грдан рад, од ње народ захтева све, она треба да се жртвује. Ми у ту омладину верујемо, верујемо, да ће нестати питања: „Па докле тако?“ кад она једном буде решила своју тешку али лепу задаћу. Да, верујемо толико у омладину, да мислимо да је не треба ни позивати на рад. него да је свесна толико, да сама појми свој задатак.

Вул.

„Све од Саве, до мора Јадранског треба да постане — немачко.“

Тако гласи данас убојна вика Немшти не. Докле је Србин на основу етнографског и хисторијског права простор од Саве до Јадран-мора тражио за себе Немци су то проглашавали као захтев усијаног мозга, па се подругљиво смешили А да шта ли треба ми да чинимо, кад данас Немци траже те хисторијске српске земље за себе? Ми се не смешимо. Не бојимо се до душе, да ће им рука донде допрети, па ако и допре, уверени смо, да ће се пре а после љуто опарена повући натраг, али се ипак не смешимо. Ствар је са друге стране сувише озбиљна, па и опасна.

Нећемо да говоримо о томе, чији ће на крају крајева постати овај простор између Саве и Јадран мора. Да ће он на крају крајева бити српски, у то се не треба ама баш ни мало сумњати. Међутим нас мори друго питање, а то је: шта ли ће учинити Немштина на оном простору и од оних покрајина, о којим говоримо. Јер није ни мало све једно: у каквом ће стању и положају запасти те покрајине у српске руке. Како данас стоје ствари, ми не можемо да отресемо са себе зебњу, да са тиме не узимају ствари врло хрђав обрт. Та ево видимо, где се аустро-угарски Јевреји све то већма повлаче према Босни, видимо где тамо преотимају трговину, цеде немилице ону земљу а за собом остављају тужан траг — разврат Земаљска влада назире у томе свему, шта мислите шта? — Културу. И она према томе не само да јеврејском разметању по оним покрајинама не стаје на пут, него јеврејски живаљ још потпомаже, иде му на руку и заштићава га у свему и свачему.

Но то не важи само за сиромашније Јевреје, који поврвеше у Босну да се обогате. Аустро-угарски већи капитали, који су у рукама Немаца и Јевреја, појављују се такође на попришту окупираних земаља. У Босни нема данас великих капитала, нити су се могли прикупити за турска времена. Према томе тамошњи капитали неће и не могу издржити утакмицу страних богаташа. Сва већа трговина, индустрија, све знатније грађевине, рудокопи, шуме, па на послетку и земља мора доћи временом у руке странаца. Земаљска влада Босне и Херцеговине не само да против тога не предузима ништа, него шта више иде свему тому на руку. А то мора сваки непристрастан човек осудити. Та валда тек има сваки народ права, да се у првом реду сам користи оном земљом, на којој станује, и коју је вековима бранио и коју је начинио — плодном. Зар је право да кајмак пограбе странци, а староседиоци оних земаља да тим странцима економски робују? Зар ће тако да се посеје култура по Босни и Херцеговини, кад се од тамошњих становника начини економско робље, које ће љуто пропиштати под бичем туђинских капиталиста? Нека мисли о том питању ко како хоће, ми са своје стране исповедамо, да у том поступку босанске земаљске владе не видимо ни љубави ни пријатељства према данашњем становништву тих покрајина.

Но док се са Босном и Херцеговином овако поступа са аустријске стране; док Јевреји по „Пешт. Лоју“ на најбезобразнији начин буне против Босанаца и Херцеговаца, пишући, како су ти људи разбојници које треба истребити а на њихово

ЛИСТАК.

НА ОПЕЛУ
ДРА СТЕВЕ ДИМИТРИЈЕВИЋА

заступника на сабору хрватском и на сабору црк. народном српском
дана 7. фебруара о. г. у Руми
говорио
А. ХАЏИЋ
секретар „Матице Српске.“

Како да приберем речи на тужаљке? Како да започнем тужно нарицање?

Човек, који је живом речју бранио права и правице вековима мученог, потиштеног, понижтеног, раскомаданог, патничког народа свога; човек, који је за родољубиву и највећу дужност своју сматрао, да помогне роду своме где је год доспео и како је год могао; човек, који је књижевним радом својим будио свест, расветљавао умове и срца, ширећи по силама својима просвету у народу своме; човек, који је шалом и здравим хумором веселио тужна, невољна и суморна срца: ето, нем, хладан, непомичан лежи пред нама!

Ко може ту говорити? Ко сме ту беседити?

Овде је пре место плачу, ридању, тужњави, него говору, зборењу, беседи.

Пред нама су, тужни зборе, земни остатци родољуба, научника, правника, књижевника, а уза све то савесног радника на пољу дужности према домовини својој, према народу своме!

Те своје српске и грађанске врлине износио је и чинио свету на видику и пером и речју: пером у књижевности, гонећи сумор са мрачнога чела; пером и речју у судници, бранећи правду од кривде; речју на сабору земаљском и на сабору српском, бранећи као члан српске, народне, слободоумне странке част и образ народни и потоком крви стечена права народна.

На тим саборима беше он међ најодличнијим члановима саборским; као писац умео је увек свежим цвећем ума и срца свога освајати умове и срца људска.

Велика штета за лепу књижевност нашу, што наш драги покојник није наставио и после свој лепо започети рад на пољу хумористичке приповетке српске; а имао је за то ванредногa дара.

Хумор његов у приповеткама, које су штампане у „Седмици“, „Даници“ и „Јавору“ блиста се понегде лепотом, да јој у нас пара ваља тражити.

Подлисци његови у „Застави“ осветљују нам предмете хумористичким, сатиричким и шаљивим начином.

Наш никад непрежаљени друг, брат и пријатељ Стева Димитријевић показао је ван тога и животом и радом својим како је љубио народ свој јако, необично.

Свак од нас љуби свој народ

Грех би био и помислити, да дете не љуби оног, од ког је поникло, да не љуби оца и и мајку своју.

Свак од нас љуби свој народ; ал' мало нас има који љубимо у народу своме оно, што чини народ народом, што чини вечиту душу у народу.

Наш незаборављени брат Стева љубљаше баш ту душу у народу — просвету, тај огањ живи, који не пали, не сагорева, него осветљава и загрева!

„Треба нам љубави“, — говораше он, — „да не занемаримо оно, што нам је најмилије на свету; треба нам народног поноса, да нас и други поштују; треба нам јунаштва, да одбранимо оно, што је наше од старина; треба нам просвете, да будемо осветљени једнаком светлошћу, па да дишемо једнаким духом“.

С недостатка те светлости, с недостатка просвете ума није могао наш народ нити може и сад још подједнако да гледа и подједнако да оцењује прилике око себе, а без тога јединства у оцењивању народ наш није могао нити може нити ће моћи унети јединства, унети слоге у радњу своју.

С тога је и трпео и трпи народ наш и сад још свакојаке муке и невоље љуте; с тога је трпео и трпи и сад још толике поразе и недаће; с тога је дочекао у земљама својима, на дому своме, толике и толике непријатељске нападаје, од којих му се, ето, ваља просветом спасавати дугим, предугим низом тешких, претешких година.

Таку просвету, то право светило духа желео је и наш никада непрежаљени драги покојник своме милом народу, па, гледајући таким светлим очима на свој народ, радио је тихо, полагано, смерно, али непрекидно, да дух народа српскога васиљне својим правим, својим дивотним сјајем, који ће нам показати пут, који води духовном, народном јединству, народној заједници, лепој слови српској.

У тој служби народа свога клонуле су му силе, издала га снага: у свом најлепшем, мушком добу свршио је свој пут на овој земљи. Ал' дужностима својима и као човек одговорио је потпуно: беше љуби својој, сада у црно завијеној, тешко ојађеној, веран и одан друг до гроба; браћи, својти и родбини својој утеха и помоћ, дика и понос; пријатељима својима добар и искрен пријатељ; тужнима и невољнима утешитељ и помагач у беди и невољи.

С Богом, мили наш Стеване! Почивај мирно у земљи твојој, у китњастом Срему! Заслужио си, да ти та земља буде лака, јер си је љубио, јер си јој веран остао до издаха душе своје.

Полажући твоје смртне остатке у хладни гроб, ми се од тебе не растајемо. Твој цвећем и венцима обасути, искреним сузама големе туге и жалости тешке орошени гроб облетаће наша љубав, наше поштовање, облетаће љубав народна, поштовање народно, докле год буде обасјавало сунце убави Срем и у њему белу, поноситу Руму, твој мили завичај!

Лака ти била земљица честити, врли, добри, искрени, никад непрежаљени и незаборављени друже, брате, пријатељу!

Дуговечан ти спомен у народу твоме!

Слава ти!

место населити други народ, донде и Немачка не стоји скрштених руку. Немачко друштво које носи име: „Савез за заштиту немачких интереса у иноземству“, управило је своје погледе на Босну. Из Немачке се сваке године исељују около 150.000 становника у Америку, па је господи за тим стало, да исељавање Немаца окрену на исток — у Босну. На 2.000 немачких породица већ се настанило у окупираним покрајинама; земаљска влада тих покрајина иде насељеницима на руку, даје им дрва, грађу, шуме, једном речи сваку могућу припомоћ. „Савез за заштиту немачких интереса“ имао је ове године значајан скуп, на коме се решило, да се немачко исељавање окрене у окупиране земље, како би се од тих земаља створила **нова немачка отачбина**. Та „Нова Немачка“ требала би да захвата све од Саве до мора Јадранског, и да се временом „утврђује“ са матером земљом.

Како о том свему мисли „немачки савез“, види се из овога извештаја, кога му је поднео известилац др. Гец:

Др. Гец читао је реферат о немачким насељеницима у Босни Свој реферат он оснива на податцима које је прикупио својим проматрањем на лицу места. По речима известитеља, питање је ово од великог значаја, нарочито у том погледу, што с једне стране Немачкој је невоља да јој се народ исељава, а с друге — северна Босна особито је згодна се колонизацију Немаца. Као пример служе три немачка села, што поникоше онде г. 1880. и 1881. као и немачке насеобине око Тузле и на истоку Босне и т. д. Највиши број исељеника групира се у околини бањалучкој, где је на гласу населбина „Виндхорст“ (име познатог вође немачке католичке странке). Ова населбина опкољена је читавим редовима мајура, међу којима је Виндхорст средиште. Пример ове населбине нарочито је пажње достојан. Њу су основали пресиромашни творнички радници.

У три године дана населбина је врло знатно процветала. Најбоље се обогатише 12—15 кућа, које узеше под закуп на дуго време а под веома повољним условима земљу од месних ага и бегова близу Предора. У околини Бањалуке рачуна се немачки поданика до 850 кућа.

Др. Гец пита, треба ли на руку ићи и подпомагати тежњу Немаца око исељавања у Босну. Босанско је земљиште веома плодно, поднебље је добро (средња температура у декембру — 1.5°, у јулу + 20°. Кише падне на годину 990—1150 мм. и т. д.) Ласно је пак онде куповати земљу. Комад земље, који би доста био за једног радника, може се купити за 13—40 фор. а ванредно добре земље толики комад за 60 фор. Међутим урођени становници Босне, пошто су, што се тиче културе још у примитивном стању, ни мало не могу конкурисати у толико мање, што држава поклања насељенима дрва за ложење и дрвени материјал за грађевине. Шта више обрађивање таквих производа као што су кртола и разно семење за храну живинама или на прилику, господарство са млеком и његовим производима доносе огромну привреду.

Цело земљиште има положај најзгоднији и најпробитачнији. Паробродарско опћење по Сави, железна пруга што саставља Бањалуку са Сиском, близу је једно другоме; од долине кроз коју протиче река Босна иде друга железна пруга преко Брода на Саву, у Угарску.

Значајније се истиче питање: јели згодан садашњи национални, политички и економски положај Босне за колонизацију Немаца у њој? Известитељ изражује најбољу похвалу аустријској управи: војној, финанцијалној и мерничко-рударској, а тако исто и средишњој земаљској влади у овој покрајини. Надаље вели, евентуалном променом владе настале би „verhängnissvolle“ околности по насељенике. Немцима би сигурно, и то најпре узели из руку шуме....

Босњаци су својом стоком одвише таманили шуме, нити су давали дрвету да узрасте до своје природне величине. Услед тога неки део шума постаде државна својина (!) а други „вакуфна“ под владиним надзором.

Овакових шума има око 450 четворних миља (цела површина Босне запрема 920 четворних миља) Међу овим шумама има их са дрвљем за ложење и грађевину до 104 четв. миље које експлоатише држава. . .

Дипломатичкој увиђавности и политичком нашем разуму — вели известитељ — има се захвалити да ће се данашње стање ствари, што га створи берлински уговор и добротворно потврди „Скјерњевички састанак“, продужити још много година. Задатак „Минхенског савеза“ треба да је, сума сумарум, у томе, да се правилном набавом и паметном раздеобом земаља створи од Саве па до Јадран-мора красна нова отачбина за хиљаде и хиљаде наших сиромашних ратара нарочито оних у јужној Немачкој, но у исто време треба пазити на то, да се економска и продуктивна веза ове нове немачке отачбине са својом матером земљом правилно утврђује и развија.

Аксаковљев „Рус“ пропратио је овај извештај са чланком, кога господа неће заденути за шешир Онај простор од Саве до Јадран-мора постаће исто тако „Нова Немачка“, као и „Нова Кина“.

И опет велимо: не бојимо се ми тога Само нам је криво, што се нађе људи да заплеће ствари од Саве до Јадран-мора баш онда, кад се могло све мирно и на природан начин решити. Овако, како је сад, неће бити добро никоме, а канда још понајмање онима, који мисле да лове по мутној води.

J. T.

Политички преглед

Прослава хиљадугодишњице апостола Метода. Наше новинарство, ил управо не само новинарство, него је целокупно Српство изрекло: — „Нећемо у Велехрад!“ Тиме није никако речено: „Нећемо да прославимо хиљадугодишњицу апостола Метода“, него је изречено само толико: „Провидимо замке римског папе Лава XIII., а и нећемо да прославимо православног свеца по католичком начину“. Но тиме није решена друга страна овог питања. Пита се: кад нећемо да славимо апостола Метода у Велехраду, хоћемо ли, или зашто нећемо да га славимо код своје куће? А ако је апостол Метод заслужан по католике, у колико је онда заслужнији по нас, а нарочито по православне Славене? У Русији је прослава хиљадугодишњице апостола Метода закључена и прославиће се на најсвечанији начин. А код нас, а у Србији?

Ту све ћути, ћути и не креће се. Загребачки „Србобран“ подигао се те пита „његову наименованост“, шта она мисли?

Свакојако згодно питање, али смо ми уверени, да „његова наименованост“ неће смети помолити зуба.

Црквена прослава апостола Метода код наше куће примила би се у круговима Рима као нека демонстрација (!), а „његова наименованост“ чуваће се, да не падне на њега ни сенка енергичног — православља.

Па такве су жалосне прилике и у Србији. И тамо је на челу цркве поглавица, који се давно замерио целом православном свету, и који једино пази на то, да се не замери „пријатељима“ с ове стране Саве и Дунава.

Какве су дакле наше данашње српске црквене прилике једино би било изгледа, да се успомена апостола Метода прослави у кршној Црној Гори. Бележимо и ћутимо, а да ћемо се тога сећати, о томе можете бити уверени

Но ево да покренемо друго питање. Кад већ наше данашње црквене поглавице немају ни осећаја ни смелости да прославе по заслузи једног од најзнаменитијих апостола својих, ми се обраћамо на наше просветне заводе, на „Матицу Српску“, „Српско учено друштво“, читаонице и т д., да они на дан хиљадугодишњице апостола Метода приреде ма и скромну прославу. Апостол Метод није се посветио као неки други свеци зато што је постио, мучио своје тело и т. д., него што је био прави просветитељ славенских народа, што нас је учио књизи, што нам је заједно са апостолом Ћирилом дао — књижевни лебац, писмена, ћирилицу. Наши просветни и културни заводи не треба и не смеју да се не осврну на хиљадугодишњицу смрти Методове. Нехатост у том погледу била би срамна сведоџба сиромаштва по нас.

Дотакли смо летимице ово питање и додирнули ову ствар, тек да упозоримо на њу. Да говоримо о томе ваљда још по сата, и то нашој „Матици“, „Српском ученом друштву“, читаоницама и другим просветним заводима, излишно је.

Још нешто, а то нешто изнашамо у форми питања:

Може ли ко забранити нашим црквеним општинама, да после хиљаду година након смрти апостола Метода не приреде — парастос?

Не може!

Ако дакле наши црквени великодостојници неће да се сећају своје дужности, ту је народ. Јадна нам вера православна, ако она зависи од једног Германа Анђелића.

У недељу 24. фебруара одржан је у Београду велики митинг Србо-Македонаца. Присутних је било на 2000 људи и то већином Србо-Македонци и Срби из Старе Србије, који станују сад у Србији. Председник је био Македонац Деспот Баџовић, а потпредседник професор Папта Срећковић и трговац Михајло Костић са Косова. У резолуцији се наглашује, да је главни елеменат у Старој Србији и Македонији чисто српски, што се доказује историјом, језиком, обичајима, писмима и историским споменицима, па се услед тога тражи од српске владе, да употреби згодна и нужна средства за обрану српских интереса у обема земљама и за очување српске народности. Да би се тај смер постигао, решава митинг, да ваља покренути лист на српском и француском језику, који ће лист за српску ствар пропаганду ширити; даље српска влада ваља да се заузме код таквих држава и особа, које су према Србима пријатељски наклоњене, да би ове потпомагале српску ствар у обема земљама. У резолуцији се на послетку позивају сви Срби да бране своју народну ствар, те да се тако једном дође до деобе на балканском полуострву, узму у обзир историјска права српског народа. Најзад се на овом митингу изабрао извршни одбор, у којем су ове знатније личности: Баџовић, Срећковић, Милојевић, Милићевић, Костић и Дамјановић, сви потомци македонских породица. Митинг је текао мирно, а споменута резолуција ув опште одушевљење усвојила се једногласно.

Ових дана одржали су ердељски магнати у Колошвару конференцију, где су се договарали о преустројству горњега дома. На конференцији били су присутни многобројни чланови породица Борнемиса, Јосика, Бетлен, Банфи, Микеш, Телеки и Немеш. Председавао је барон Лудвик Јосика. Начелно је изречено, да се преустројство не сматра као партајна ствар, него ће се о овој говорити искључиво са гледишта ердељских интереса. По што су поједини чланови у том погледу разне назоре заступали, то се није могао никакав закључак донети, али се по овој конференцији већ могло видети, да ће велика већина бити против Тисиног преустројства горњега дома. Пре нек што отпочне дебата у горњему дому, састаће се ердељски магнати још један пут.

Лесепсово пророчанство. — Пре кратког времена држао је Фердинанд Лесепс у Рујену говор, у којем је између осталог и ово рекао: „По мом мишљењу мораће војска ђенерала Волселеја пропасти. Залуд се он повлачи у правцу према Кортију. Он се налази у истом положају, у којем је био Гордон у Картуму. Њега ће опколити и нестаће га, а ми о њему нећемо више ништа ни чути. Војска од десет хиљада је као игла у пустињи“. Да ли ће се ово смело Лесепсово пророчанство испунити или не, то ће нам најближа будућност показати.

Наши народни фондови.*)

Држим да ће свакога Србина интересовати да чује и опет нешто о стању ваших народних радова и фундација, и о начину, како се данас са истима рукује.

Наши фондови, основани од неколицине одушевљених родољуба, изнашају данас народно имање у вредности $4^1/_2$ милиона, са којима управља саборски одбор и који се састаје у Карловцима сваке године до 4 пута.

У седницама саборског одбора председава патријарх, и ту се решавају све молбенице упућене на саборски одбор а односеће се на фондове и фундације.

Тај одбор одобрава хипотекарне зајмове појединим молитељима, но одобрење зајма мора ићи опет угарск. финансијском министарству на супер-одобрење.

Напред сам вам рекао, да се саборски одбор састаје 4 пута у години дана, те по томе можете видети колико се молбеница накупи за 3—4 месеца.

Но није стало до материјала рада; молбенице ће се или повољно или неповољно решити, али ми се намеће питање: да ли је нашем човеку помоћено ако мора на решење своје молбенице чекати 3—4 месеца дана? Наш ратар онда узајмљује, кад му треба, те му онда треба и дати, ако му се у опште хоће да помогне.

Дозволићете ми да не може нико знати, шта ће му се за 3—4 месеца збити, те да по томе своје ствари 3—4 месеца раније удеси.

Ово је погрешка, која би се дала на лак начин отклонити т. ј. ако у опште хоћемо да се народ својим фондовима користи.

Ево како: саборски одбор одобрава зајмове на непокретности и то обично па први став.

Дакле мора му се поднети грунтовни извадак, по коме ће се уверити, да дотично имање још није оптерећено; даље: судска процена и јошт неке споредне исправе.

На основу прибављеног уверења из тих исправа одобравају се зајмови.

Па кажите зар се тај посао не би могао поверити једном одбору, који би се састојао из људи, чије је седиште Карловци?

Зар се не би тај посао могао поверити кажимо осим председнику још секретару, књиговођи и благајнику народних фондова, даље кажимо још једном одбору карловачких грађана, који би зацело исто тако савесни били у одобравању зајмова као и чланови саборског одбора.

*) Саопштавајући овај у многом погледу занимљив чланак, држимо да ће он и друге изазвати, да кажу о томе коју реч. Поштовани писац има по нашем мишљењу у многоме право где напада саборски одбор, али у многоме и нема јер он свуда губи из вида — мађарску владу. Било је случајева у којима мађ. влада није хтела депустити, да се мења штатут онако, како би било веће користи по народ. — Ур.)

НЕКОЈЕ ПРИПОВЕТКЕ БЈЕРНСТЈЕРНА БЈЕРНСОНА.

ОТАЦ.

Човек, о ком се овде прича, беше највиђенији у свом селу; звао се Торд Еверас. Једног лепог дана дође он свештениковој кући; укрутио се човек а с лица си му могао читати свенану озбиљност. „Добио сам сина,“ рече, „па хоћу да га дадем крстити.“ — „А како да се зове?“ — „Фин — по мом оцу.“ — „Ко су ти кумови?“ — Торд их именује; беху то најбоље газде у селу и сви су спадали очевој родбини. „Па имаш ли још што год да ми кажеш?“ запита свештеник. Торд ћуташе донекле. „Волео бих, да га на само крстите,“ рече на послетку. — „Аха; дакле у радни дан?“ — „Идуће суботе, у дванаест сати у подне.“ — „Желиш ли још што год?“ запита свештеник. „Ништа више.“ Торд окреташе шешир у рукама, спремао се да полази. Свештеник устаде, узе га за руку, погледа га, те рече: „Дај боже, да с овим дететом сиђе на те благослов божји!“

Шеснаест година после тога дана стојаше Торд опет у соби свештениковој. „Ти се, море Торде, богме добро држиш,“ рече свештеник, јер се заиста Торд од оно доба не беше ништа променуо. „Па кад немам брига,“ рече Торд. Свештеник ћуташе. Мало после запита га: „Па шта те је вечерес довело амо?“ — „Вечерас долазим због свог сина; треба сутра да се у цркву уврсти.“ — „Ваљан је он момак.“ — „Нисам хтео да вам платим тражбину, док не чујем, које ће место у цркви добити.“ — „Одредио сам му прво.“ — „Но сад сам бар на чисто — ево вам десет талира.“ — „Хоћеш ли још што год?“ запита га свештеник. — „Ништа више.“ — Тако оде.

После тога на осам година дође свештенику ваздан људи; Торд им на челу. Свештеник га познаде. „Гле, вечерас долазиш баш с пратњом.“ — „Долазим због сина; хоће да узме Карену, ћер Гудмундову.“ Гудмунд изађе из гомиле на среду. — „Па то је најбогатија девојка у читавом селу.“ — „Тако бар кажу,“ одговори му Торд и прође прстима кроз косу. Свештеник се удубио у мисли; мало после запише имена у своје књиге и људи потписаше. Торд положи три талира на сто. — „Мој је само један,“ рече свештеник. — „Ја знам, шта вам припада, али, знате, то ми је јединче, па, знате, нека тако.“ Свештеник узе новце. „Ето си сад, Торде, већ по трећи пут ради сина дошао.“ — „Но, сад сам бар с њиме бригу одбринуо,“ рече Торд, завеже кесу, рече збогом и пође — он напред а остали полагано за њим.

Четрнаест дана после тога возили се отац и син преко воде у Сторлиден, да се договоре о свадби; вода беше мирна, време лепо. — „Даска ми нешто не стоји добро“, рече син и устаде, да је намести. Тамо он стао на даску а она се измаче, он завитла рукама по ваздуху, продере се од страха и стрмоглави се у воду. — „Држ’ се чврсто за весло!“ повиче му отац, шчепа весло и пружи му га. Неколико пута машао се весла али му се руке од једанпут уврутише. „Чекај, чекај!“ повиче отац и потера чамац к њему. Син се прећне, преврне се на леђа, добаци оцу дуг поглед и — потоне.

Торд не хтеде веровати, заустави чамац и укочено гледаше на око место, где му је син потонуо — мислио је ваљда, да ће опет искочити. Дигоше се на површину неколико мехурова — још неколико — још један велики, који се разишао — и језеро и опет беше равно и јасно као огледало. Говоре људи, да је три дана и три ноћи отац веслао око оног места и нит’ је јео нит’ спавао; тражио је сина. Тек трећега дана у јутру, нашао га је и однео сам преко брда свом дому.

Од то доба прешла је ваљда већ година дана. Доцкан у вече чује свештеник, како се неко миче пред вратима и тражи по помрчини скакавицу. Он устане па отвори врата и уђе висок, погурен, сувоњав, сед човек. Дуго га је гледао свештеник док га је познао; беше то Торд. „А што тако доцкан?“ рече свештеник и стаде пред њега. „На жалост, доцкан долазим“, рече Торд и посади се. Свештеник беше радознао; и он седе. Једва започе Торд: „Понео сам нешто, да дарујем сиротињи; намеран сам да оснујем заведење, које ће носити име мог сина.“ — Он се диже, положи новац на сто и опет седе. Свештеник преброји. „Па то је баш много.“ — „То је половина од цене моје куће, коју сам данас продао.“ Дуго је свештеник ћутећки седео; једва тек проговори благим гласом: „Па шта ћеш сад отпочети?“ — „Што год боље!“ — И опет су седели ћутећки; Торд гледаше у земљу а свештеник у њега. Свештеник проговори тихо: „Но, сад мислим, да је и благослов божји са сином ти сишао с неба.“ — „Сад сам се и сам о том уверио,“ рече Торд, погледа у свештеника и две сузе скотрљаше му се полако низ образе.

Тај одбор, као што сам вам га преставио, могао би се састајати сваких осам дана, те би зацело молитељима, одобравајући им зајмове, користио.*)

Но пошто тог свега нема, шта бива?

Наш се народ отуђује од оног завода, који је у првом погледу позван, да га потпомаже, те да тиме и материјално стање нашег народа унапреди.

Да се наш народ фактично од свог рођеног добра отуђује, доказује та околност, што су толики дужници народних фондова обратили се другим, страним хипотекарним заводима са молбом за зајам, те да могу свом заводу дуг вратити и тако се стрести — скупог новца.

Други пак који још нису дуговали нашем фонду и не обраћају се на њега ради зајма, јер знају да би, што но реч, пре смрт но решење своје молбенице дочекали, те се и они бацају у наручја страним заводима.

Ја ћу вам мало после казати, да овај поступак нашег света одобравам, казаћу вам и зашто, а за сада хоћу да наставим.

Ово поступање дужника према фондовима изазвало је посљедицу, која се дала предвидити, а то је:

да је народ, враћајући фондовима немио дуг, преплавио благајне фондовске готовим новцем, те су фондови били упућени тај новац, који би иначе без користи у благајнама лежао, разним новчаним заводима на приплод давати.

Но управа фондова није тај новац давала српским заводима од којих би опет мање више српски свет хасне имао, но га је дала туђину на пр. мађарског штедионици у Темишвару, Араду угарској централној штедионици и т. д.

Дакле од нашег рођеног новца да се Несрбин користи, а Србин да пада Чивутима у шаке.

Није дуго трајало, па је угарска влада, видећи да у српском фонду има сувишног новца, издала наредбу саборском одбору, да за сав „излишан“ новац има купити државне обвезнице како би бајаги новац тај на најсигурнији начин плодоносно смештен био.

Видите куд смо већ дошли . . . Тамо, куд нас неки и неки већ давно желе т. ј. и материјално у мађарске руке.

Саборско-нотабитетски одбор одговарајући жељи (?) угарске владе, куповао је за силне новце угар. државне обвезнице (Ungar. 4%-ige Goldrente) тако да су ове у читавим сандуцима амо приспевале.

Ено вам извештаја управе српских народно-црквених фондова па ћете наћи, да су фондови набавили за 1,200.000 фор. државних папира.

Ко данас прати финансијско стање Аустро-Угарске, тај ће моћи пресудити какве последице могу одатле произићи, што смо инвестирали преко једног милијона наших новаца у папире угарске државе.

Е ал није могло друкчије бити; да је саборски одбор своју дужност у погледу управљања са народним добром поњао, он би давно устав променуо, те тај завод преобразио или у хипотекарни завод или му дао таког облика, да може у духу данашњих модерних новчаних завода не само одржати се већ и у напред корачати и што је најглавније, свом народу фактично од користи бити.

Сад ћу да вам кажем — што сам напред обећао — зашто одобравам нашем свету кад се обраћа на друге заводе, а не на наше фондове.

Већ сам рекао, да наш свет иште зајма кад га треба те му није до чекања.

Ово је први узрок што је наш свет упућен да тамо зајма тражи где ће га пре добити.

Други је узрок тај, што се по уставу народних фондова не могу мањи зајмови од 500 ф. одобравати.

Предочите сада себи стање сиромашног ратара нашег па ћете доћи до уверења, да се он том нашом народном институцијом апсолутно не може користити. Зашто?

Просто за то, што се за зајам од 500 фор. иште да је хипотекарна сигурност бар 1000 фор.

Сада ако мени није нуждан зајам од 500 фор' већ кажимо од 200 ф. не могу га добити с тога што је устав — непрактичан.

Та мало има нашег света који може положити за 500 ф. довољно сигурности а све и да има, њему не треба 500 ф. но мање; е, онда из наших фондова не може добити новца, дакле ни нужне — помоћи.**)

Трећи је узрок тај, што је новац фондовски скуп скупљи но по страним заводима.

Јер док н. пр. плаћа дужник хипотекарном заводу годишње $6\frac{1}{2}$% у име камате и главнице мора код нас да плаћа само у име камате 7%.

Истина да се нашло доста њих који хоће да докажу, да је баш тај новац који нам се пружа по $6\frac{1}{2}$% много скупљи но обичан зато што се за време трајања амортизације н. пр. 17 година огромна свота уплати.

Није тако; јер читао сам услове тих хипотекарних завода где изричнo стоји да се у име главнице одбија 1%; дакле остају у име камата $5\frac{1}{2}$% па ако је зајам узет на више година н. пр. 25 или 32 онда је камата још јефтинија.

Као што ће мање више сваком бити познато имадосмо ови последњих 10 година тако рђаве резултате од наших усева, виногради и т. д. да је дужник ретко долазио у положај, да на отплату главнице мисли; једва је накрмио онолико, колико му је за камату нужно.

Зато је оном који је био дужник хипотекарног завода бар та мала утеха била, да са каматом уједно и главнога одкрмљује, те није страховао: е ће му веровник главницу отказати, па ако не могу да платим шта онда?

Најглавнији узрок пак зашто се наш свет отуђује од фондова тај је (бар по мом уверењу) што су млоги искусили зле посљедице неплаћања камата.

Наш свет је доста немаран у опште, па је такав и кад треба да се плаћа камата на позајмљен новац.

Ако дужника не гањаш и сваки час не опомињеш на плаћање свог дуга, он ће отезати плаћање докле год буде могао.

Знам доста случајева, да је дужник мислећи, ако не платим ове а ја ћу идуће године, самог себе упропастио.

Управа народних фондова не опомиње дужнике своје редовно на плаћање камата, већ то чини после треће а и четврте године.

Тако се гомила камата на камату, па кад једаред дужник дође да плати а он се упропасти кад види колико је само камате дужан.

Знам један случај код народних фондова где је првобитни дуг изнашао 40.000 а нарасло је у течају млогих година, рачунајући камату и камату на камату, камата 90.000 ф.

Ко ми не верује нека запита ма ког члана саборског одбора, па ће му истинитост наведеног потврдити.

Све би пак то могло друкчије бити кад би се само хтело.

Зато велим: нека је саборском одбору пред очима немарно стање нашег народа, па нека гледа како би се фондови тако удесили, да се народ њима користити може а што је најглавније, да се испуни воља фундатора тих народних добротвора, који су своје имање свом народу оставили, а сабор и саборски одбор нек оправдају поверење, којег су ти народни добротвори у њи положили тиме, што су им завештања своја на руковање предали.

Карловци 5. марта 1885. **бр. 15.**

*) Ми се не слажемо с тим предлогом из више разлога, а понајпре за то, што се бојимо уплива, кога би у том случају вршила Његова Наименованост. Но признајемо и то, да ово како је данас, не ваља, и да би се могло друкче удесити. Ур.)

**) Баш у овом погледу сметала је влада саборском одбору да изведе реформе, подбацујући му бајаги, да тиме хоће да се омили нижим сталежима и да тера неку пропаганду. Ур.

ДОПИСИ.

Вршац, крајем фебруара. — Наша владина странка нема у својој средини ни једног човека, који би кадар био да самостално ради и који се одликује каквим особитим умним способностима. Наш прост народ драстички прта то јадно стање владине странке и у свом хумору вели, да та странка нема у својој средини ни једног писменог човека, што се најеклатантније показало лане, кад су наши нотабилитети хтели да покрену лист, па нису могли, јер у својој средини немају ни једног човека, који би умео честито српски писати. То је највећа сведоџба сиромаштва за наше нотабилитете. Али наши нотабилитети, по што сами не могу ништа створити, по што сами не вреде ништа, то хоће да се ките туђим перјем, а не стиде се, што такво ништа друго није но проста и гадна крађа. Тако је у варошком представништву приликом инсталације новог великог жупана и изговорио својим начином како вам је то ваш дописник већ јавио „дивну“ беседу г. В. Ј. Гренчарски, познати владин кортеш. Беседа је та изишла у оба овдашња немачка листа, те мора свако признати, да је лепо састављена, па с тога свако, ко познаје тог човека, морао се зачудити и запитати: откуд у Васе тако лепих и језгровитих израза? Но пре свог доласка у Вршац био је велики жупан у Панчеву, где се такођер обавила инсталација и држали многи лепи говори. Сви ти говори изишли су наштампани у панчевачком немачком листу. Сад ко узме тај лист и вршачке новине у руке, те сравни поједине ствари, тај ће видети, да је г. В. Ј. Гренчарски свој „дивни“ говор од речи до речи покрао из говора Светислава Касапиновића и панчевачког градоначеоника Павла Петера. Оно, околностима се даје извинити овај дрски поступак Васе Гренчарског, јер велики се жупан морао поздравити, говора је морало бити, па по што човек сам није био кадар, да што честито склопи и састави, то је онда, разуме се, морао у крађу поћи и туђим се перјем окитити. У осталом, ја се баш радујем, што се баш тако догодило, што смо Васу Гренчарског ухватили у крађи, те се тиме документовала са свим јасно умна немоћ наших нотабилитета. Њихов вођ, па прост књижевни крадац. Веће сатисфакције по нас чланове српско-народне слободоумне странке не може бити.

Други карифеј владине странке (др. Куктаји) напао је опет на банкету на опозицију, да ова гоји велеиздајничке тежње, о чему сте ви већ донели белешку. Усљед тог нападаја отишла је великом жупану депутација опозицисне странке и изразила је гнушање према таквом мучком нападају. Од стране Срба били су у тој депутацији др. Милосављевић, Коста Богосављевић, Ђура Цвејић и др. Јовановић. Ја не држим, да је нужно било, да због нападаја једног Куктаја опозиција шиље великом жупану депутацију ради објашњења. По мом мишљењу то је било са свим излишно. На нападаје једног Куктаја не треба се ни обзирати, а камо ли им такву важност придодавати, те поводом тим да опозиција шиље депутацију великом жупану, да би овог о својој лојалности и о свом домољубљу уверила. У осталом, ако нам то ништа није хаснило, није нам ни шкодило. Само се за бадава депутација штрапацирала. Денунцијантима и опадачима неће се тиме запушити уста, него ће и даље терати свој гнусни занат а под окриљем саме власти, која и сама врло добро зна, да опозиција не гаји никакве велеиздајничке намере, али којој иде у рачун да се такви опадачки гласови распростиру. Толико о том, а ја бих се радовао, кад би се нови велики жупан увек придржавао оних речи, које је изговорио депутацији опозиционе странке. Онда ћу радо и ја признати, да је имало смисла поводом Куктајевог нападаја послати великом жупану депутацију. Овако пак, док се не уверимо не можемо ништа веровати, јер смо били често опечени и преварени. Видећемо, да ли ћемо се и овог пута преварити.

Б.

Даљ 24. фебруара. Одавде нико ништа не јавља, а има ствари, о којима би често требало да се јавно која о њима проговори. Не треба ништа друго, него само кад кажемо, да је овде спахилук, на ком српски патријарх ужива, па је већ доста, да се може од времена на време по што-год наћи што би за јавност било.

Збиља! Спахилук, на ком српски патријарх ужива. Данас на том спахилуку случајно ужива његова наименованост. Знате, 33 хиљаде ланаца земље, доста заиста, да човек заборави и на себе за љубав таквог спахилука. А уз то још како добра земља. Прва класа. Равна оној бачкој и банатској земљи. Доста би било, да и „његова светост“ и она три села: Даљ, Бело Брдо и Борово по вољи живе, само кад би мало, мало друкчије било.

Просто на просто: та три села зависе једино од дотичног патријарха, т. ј. од овог зависи, да се та три села одрже или раселе. Становништво је упућено на спахилук, па ако управа налази рачуна, да народу издаје земљу под закуп — добро, ако не, онда се мора пропасти. Па знате, шта је урадила његова наименованост, кад је дошла у Даљ? За време паријарха Ивачковића, уживали су сви без разлике: и Даљци и Боровчани и Белобрдци земљу спахијску по 7 фор. годишње на јутру. Управа је тадашња налазила и тако рачуна, а што је најглавније, народу није било са свим тешко. Кад је његова наименованост дошла, још су за годину дана плаћали по 7 фор. ал после морао се начин измислити, да се пошто по то аренда повиси. Ево тог начина. Распише се лицитација у осечком листу „Драви“, да управа даљског спахилука има толико и толико земље да изда под закуп, али не у парцела већ све у комаћу од 30 па до 250 и још неколико јутара. То је био гром из ведра неба по овај народ. Међу тим дође и до лицитације, али како? Народ мисли, да ће се земља онако и лицитирати, као што беше расписано, а и странци су тако исто разумели објаву. Народ се био уплашио, јер је видео да има доста њих, што би хтели земље у повећем комаћу, па знајући да без леба не може, ако не мисли да напусти кућу, сложи се некако, те Белобрђани узму у заједници спахинску земљу у белобрдском атару по цену нешто више од 10 фор., а Боровчани опет ону у свом атару нешто више од 11 фор. Остала је сад још земља у даљском атару. Ту поп-Стева, брат његове наименованости, да не би увредио странце, не хтеде дати да даљска општина узме земљу у закуп, већ поче комад по комад да лицитира. Јесте, само како. Подметне овдашњег свештеника г. Михајловића и економа Максима Миладиновића, да лицитирају сваки комад и да терају дотле, довле паметан човек не може даље. Ови се тога посла примише. Тако се за неко комаће преко 20 фор. по јутру нудило, али опет не мога ни један странац земље добити, него све што беше за лицитацију остаде у рукама оне двојице. Да боме, да су после ови људи добили сву земљу по 12 ф. а они после нека дају даље народу како хоће и како могу.

Тако је патријарх подигао аренду са 7 на 10 на 11 па и на 12 фор. Ко може ту да му замери. Народ је видио, да је било странаца, који су више нудили од 7 фор., а странци су опет видели, да са даљским конкурентима (који су у самој ствари били подметнути) не могу да конкуришу. У осталом било је и од странаца подметнутих да се подиђе народу, тако да је било писмених понуда за белобрдску и боровску земљу, а то је могло врло лако бити, јер се врло добро знало, да народ неће земљу испуштати из руку.

Све је да боме само маневар био да се Власи не сећају. Шта је међутим после тога следовало и после како стојимо са јадним народом у Белом Брду, Борову и Даљу о томе писаћу други пут.

∞

Вести из места и са стране.

Из Вршца нам јављају, да се тамо новоизабрани одбор певачког друштва дефинитивно конституисао. За председника изабран је г. Ђура Цвејић; за потпредседника г. Стева Токин, за перовођу г. Ника Брашован, а за архивара г. Бранко Токин. У одбору нема ни једног нотабилитета.

На пошти је опет нестало новаца! Да на нашој пошти нестаје новац, то је већ постала обична ствар. Тако ето и сад јављају новине, да је на путу између Оршаве и Темишвара нестало новчано писмо са 2000 форината. Истрага се одмах повела, али до сад без икаквог резултата. Ако тако и даље устраје, онда неће никакво чудо бити, ако у народу постане пословицом, да су на пошти најсигурнији — крадљивци.

Угарски кардинал-примас Шимор основао је у Ђуру са 200.000 форината сиротињски дом и то у првој линији за учитељску сирочад. И ми би смо од прихода наших манастира могли многу корисну установу створити, и наши архипастири могли би од народа добивени новац у корист свога народа употребити, е али приходи наших манастира не би се онда могли на којекакве ствари расипати, а наши архипастири морају се старати за сироте куварице, па немају ни воље ни новаца, да се још и за учитељску сирочад старају.

Тројци. Читамо у „Косову“, листу, који излази у Приштини. „У нашој околини родило се ово дана Х. Никшићанину тројци и то све мушке главе. Једно је дете после 24 сахата умрло, а двоје је деце живо и здраво“.

Побуна сељака. У селу Банду у веспримској жупанији било је ноћу између петка и суботе побуне. Узрок је то томе овај био: Ондашњи закупник општинске воденице Стемекер, није хтео ништа да приложи на подизање цркве, што је пре годину дана изгорела. Према томе не дадоше сељаци, пошто цркву општина оправи, да се и стемекеров сто на ново у цркву унесе. Овај се обрати црквеним и административним властима, а ове издаду налог, да му се сто и даље у цркви задржи. Народ не хтеде да послуша, и због тога дођу у четвртак у село 8 жандара, но и они не могоше да натерају сељаке, да сто опет тамо наместе. Напослетку мораде тамо доћи и солгабиров и њему некако испаде за руком да сто унесе у цркву. Огорченост од стране народа била је услед тога и сувише велика. Раздражени сељани нападну жандаре који се, видећи да су у опасности, морадоше напослетку оружја латити те тако буду више сељака рањени. При том од побуњеника 12 њих ухвате и затворе те се народ још више огорчи. Власт је напослетку морала да пошље у село један батаљун домобранаца и тако се исто село још и данас налази у опсадном стању.

Народна привреда.

(**Земљорадња. — Индустрија и занатлијство. — Финансија. — Саобраћајна средства.**)

Које воћке више трају? Многи воћари пробали су и уверили се, да оне воћке, које из семена одгаје, а не из шибљике, готово два пут већу старост дочекају.

Исто тако дошли су и до тога убеђења, да у опште све сорте воћа увек дуже трају кад се из семена подигну, него ли из шибљике; па и саме руже, кад се из семена подигну, постају и јаче, односно образују дебље стабло и дуже трају, док међу тим оне дуже, које су из шибљика одгајене, већ после неколико година угину.

Стање филоксере. Прошлог месеца био је у Бечу главни пољопривредни збор, на коме је председник Штеленбергер говорио о филоксери. Он је поменуо, да су сва средства била безуспешна, и да се зараза непрестано шири. У даљем говору свом, а поводом американске лозе, рекао је, да су и код ње тешкоће. Њему је министарство земљорадње дало семена од американске лозе, да прави опите. Услед тога, не само да је правећи ове опите приметио да је произвођење лозе из семена дангубно, но и не практично, по што се сорта, вели он, у нашој земљи дегенерише — измеће, т. ј. из једног истог семена постају разне сорте. Увидео је да ова може према хладноћи, која влада у Аустро-Угарској успевати. Овом приликом председник је изнео на пробање мало вина, које је направио од американске лозе, да би се увидело какве је каквоће и укуса, и нађено је да је осредње каквоће.

Сунцокрет. Сунцокрет се у Енглеској све то више сеје, што се од године на години уверава, да је за продуценте од велике користи, а сеје се тамо једна врста врло крупна цвета и зрна. Пре свега жведу пчеле из небројни цветића сунцокрета (свако зрно семена има свој обашка цвет) обилато меда и воска. Семе даје много, за јело врло укусно уље и то је уље особито за сликаре неоцењиве вредности, што за плаветне и зелене боје, од сунцокретова, нема боља уља. Сапун од сунцокретова уља игра у женском свету енглескоме важну улогу, што његовом употребом постаје кожа мекша, нежнија и беља. Семе је за сваку врсту живине веома пријатна и корисна храна. Брашно од сунцокретова семена употребљују за најфинија пецива па га мешају и у брашно за лебац, а тиме постаје лебац сварљивији и добија већу хранећу вредност. У Китају опет квасе стебљике као кудељу и лан и добијају врло фино платно, које са наликости мешају са свилом. Сунцокрет лако и сигурно успева на сваком месту и земљишту, не само по баштама него и по њивама, а и радња је око њега као и око кукуруза, те, за сваког ратара изведљива. Врло је корисно сунцокрет међу кромпир сејати. Треба само међу кућице од кромпира на растојање од 6—8 стопа по ко је зрно посејати, то кромпиру неће сметати, а овамо ће бити са једне земље две жетве, те тако и две асне. У Китају се жње сваке године много стотина иљада цената од сунцокретова семена. Један Енглез је са једног јутра земље од сунцокрета сабрао скоро 300 форинти чистог прихода. Ко не верује нека сам проба, па ако и не сабере 300 фор. с'

јутра, а оно ће ипак јамачио више него од ма кога другог усева, а без већа трошка и труда.

Нешто о пчелиној жаоци. У најновије доба учињена су веома важна и занимљива открића, која нам много шта објашњавају, што до сад бешо нејасно. Врло је добро познато већ изодавна било, да мед наших пчела праву лакмусову хартију црвено боји дакле кисело реагира Ово му долази од мрављe киселине — која је с њиме фино измешана, и осим тога помаже меду и да се дуго одржи, нарочито црвеном. Кад се врелом водом мед прочисти, онда се добија медни сируп који се врло брзо поквари, а то зато, што у њему нема мрављe киселине. Мед оних пчела, које су зле, одликује се опорошћу и оштрим мирисом, а то проузрокује мрављa киселина, које врло много имаде у таквом меду. Све до скоро било је са свим непознато, како доспева та киселина у мед, који, као што се зна, пчеле производе, враћајући храну скупљену на цвећу појединy. Сад се дознало, да она доспева тамо из жаоке, и да жаока није дата пчели само за обрану, него много више ради самога меда, коме је тако потребна мрављa киселина да би се што дуже од кварежи сачувао. Посматрања су чињена и са свим лепо примећено је, како пчеле свој отров, т. ј. мрављу киселину од времена на време отиру о саће кад год им се иста накупи у жаоци толико, да ову препуни; на тај начин доспе доцније и у сам мед. У колико су пчеле већма зле и пакосније у толико већма луче ове киселине, дакле и у меду ће га бити више. Сад је са свим јасно и то за што пчеле у Јужној Америци, које немају жаоке, врло мало меда производе. На што га и производити, кад га очувати не могу? У северној Бразилији од 18 различних тамошњих врсти пчела — Melipones — само три феле имају жаоке, и све производе врло мало меда.

Трговина.

= **Нови Сад** 26. фебруара. Недељни рад, узето у опште, био је много слабији од оног у прошлој недељи. Главан је посао био са производима наших вртара — бостанција. Купаца је из Србије и Босне и постиже се све то боља цена. Арпаџик је постигао цену што су тражили „јачи“ имаоци, већ прошле недеље; докле је у први мах доста јефтино даван и за то, што су „слабији“ рад новаца — доста испод праве цене давали. Житарска радња при умереном довозу, цене су унапређене сваком зрну, поглавито шеница је радо купована, млинари су развили живљу радњу. Шеница са новосадског и шајкашког земљишта прве каквоће ф. 7·50; добра средња роба ф. 7·—; средња ф. 6·70—90, од лакше робе пазари се по ф. 6·50. Наполица и бачка и сремска плаћа се по ф. 5·80—6·— од 100 клгр. (Ово зрно радо се купује, млинови су главни купци). Брашно. Цене нису промењене али је посао све то живљи. Знатна су разашиљања за Србију и Босну. Хрватска је од најачих потрошиоца са наше пијаце.

Производи. Маст и сланина од неколико дана попустише у цени. Сланина кукурузом угојена нешто се и држи чврће, за жировну нико не пита. Било је већих понуда из Срема — купаца се није нашло. Маст фришка, лепа чиста роба са буретом на више 49—52 ф. на мање 54—55 ф. Сланина сушена танка и средња 51—53 ф. сеоска, паљена дебела 56—57 ф. Варива. Пасуљ је на првом месту роба што се сваки дан тражи; плаћа се крупан бели ф. 7·— до ф. 7·50; ситна виноградска пасуљица ф. 8·— до ф. 8·50 (особито добра роба); жути ф. 7·50. Кромпир се однаша водом за „доле“ роба је врло лепа цена 18—22 ф. од 1000 клгр. Црни лук је минулих дана са 2 ф. по м. ц. поскупио, данас се плаћа до 7 ф. од 100 кгр. Арпаџик од 22 ф. достигао је цену од 30 ф. Што је још робе ове на окупу та је врло добре каквоће и радо се плаћа по 30 ф. од 100 кгр. Од живога мали угојени свињи су имали купаца и плаћани су млади тешки 39—42 н. матори тешки 36—38 н. сремски и сеоски средњи 35—38 н. од 1 клгр. Теоца једва доспева толико, колико треба за свагдању потрошњу; цене међутим нису високе; плаћа се за младе лаке 7—8 ф. средње 9—11 ф. старије теже 14—16 ф. од комада. Јагњаца је задоста на пијаци, цена је од пара 6—8 ф. Коже телеће ф. 3·80—4·50; јагњеће ф. 1·20—1·40 од пара. Вино преко целе недеље однашало се особито бедо је тражено. Цене се нису повисиле, квалитет је изврстан. Бело лањско 12—16 н. Шилер 14—16 п. Ракија комовица 18—22 н. шљивовица лањска 26—28 н. стара добра роба 36—42 н. од 1 литре. У прошлу недељу су два вашара у нашој околини одржана. Сентомаш и Петровац (у Бачкој) без разлике слабе вашаре имадоше. На Сентомашу беше рогате марве и ова је приличну цену постигла. Плаћани први волови 280—320 ф. средњи 220—250 ф. слабији 180—200 ф. од пара. Мршави свињи су у бесцење давани. У Петровци сланина дебела паљена 50—52 ф. од 100 клгр.

Ситнице.

(Сибирски мамут) Још пре 27 година нађен је у вечитом леду, не далеко од утока реке Лене, познати сибирски мамут, што је онда узбудио цео учени свет. Но на жалост тај мамут ни данас још није ископан из леда. Тек сад предузети су од стране чланова руске поларне станице на Лени а под руководством начелника станице Бунгса потребни кораци да се ово ретко благо ископа. Тај мамут, који је тамо живео још пре потопа, илгледа да се потпуно очувао све до утробе и чини се да ће износити у пречнику на 5 и по мет. Веома је мучно на томе, јер је врло тешко одгртати челично замрзнути лед, а нарочито је зло што су Јакути, који би се могли узети за рад око тога, веома празноверни, тако да они сматрају за самртни грех ископати из земље ма какву лешину, па ма то била и какви животиња.

ПРИПОСЛАНО.*)

Г. К. Трумићу адвокату и уреднику „Фрушке Горе“ у Митровици.

У вашем листу бр. 4. нападосте ме ни крива, ни дужна.

Ви сте чули од неког деветог нешто десето и одмах се окомисте на мене не разбирајући, да ли је оно што сте чули истинито или не.

Разгоропадисте се на ме, што сам вам критиковао не знам где ваш говор „гласно“ и стадосте ми износити пред очи верност цару, цркву и друго, а ја баш не знам зашто, јер о том ни у сну сневао нисам, а камо ли говорио.

Ја, ако сам вашем говору што замерио, замерио сам то, што сте једног господина назвали сином пок. архимандрита. Ви сте то ваљда у преносном значењу узели, али прости људи друкчије разумеше. Моју примедбу на то рекао сам полако једном мом пријатељу до мене, а нисам говорио као што сте ви „чули.“

То сам дакле ја приметио, а други су и више. Ја нисам баш тако пазио на ваш говор, ал оно ми је ипак упало у очи. Видите, ја сам само тако, а други су вас друкчије и строжије критиковали. Не треба вам боље, него прочитајте чланак у 26. броју овог цењеног листа, јер то вам може за доказ послужити, да су други строжије па ваше речи пазили, него ја.

На свршетку вас велим, да се добро информишете о оном, што ћете писати и да се оканете ваше денунцијације, јер будите уверени, да нећете постићи за чим тежите, а таквом јунаку, као што сте ви, знам да неће право и мило бити „дилитнут' се, не погодит' циља“.

Ж. Миладиновић
правник.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво ни у ком погледу.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изишао је 9. број

СТРАЖИЛОВА

са овим садржајем:

† Трифун Вујев. Некролог. Написао Александар Сандић. — Кнез у купатилу. Приповетка Јаше Игњатовића (Наставак.) — Кумаш. Песма Н. В. Ђорића — Равни путеви. (Приповетка Милана Савића Наставак.) Певачи. (Из „Ловчевих записника“). Приповетка И С. Тургењева. С руског Бранко В. Константиновић. (Наставак). — Поуке из медицине. Саопштава др. Кода. П. Предохрана од варице. — Књижевност: August Šenoa Sabrane pripoviesti. Оцена Милана Савића. (Свршетак) Листићи: Позориште и уметност. — Одговори уредништва.

Позив на претплату.

Поштованој публици јављам, да сам превео и наумио издати први део

ГЕТЕОВОГ „ФАУСТА“

и позивам је учтиво, да се претплати.

Тај је први део дело за себе и сматра се као права трагедија под тим насловом.

О вредности тога најзнаменитијег дела великог немачког песника ваљда неће бити од потребе да се троше многе речи; доста то, да сами Немци при свакој збирци својих класика Гетеовог „Фауста“ на прво место међу и да је дело преведено можда већ на све културне језике, и то по више пута.

Неколико одломака из мог превода саопштио сам за последње две године у „Јавору“, „Застави“, „Позоришту“ и „Преодници“, По тим одломцима, које сам међу тим још поправио, моћи ће судити сваки и о целом преводу.

Не треба ваљда да додајем, да сам преводио с највећом савесношћу и да сам уложио сав свој труд око таквог дела: навећи не само на смисао него и на стопе и на слик. Да је то био посао тежак и мучан вероваће ми радо сваки.

Превод сам читао некима, који знају немачку и српску књижевност и језик, и радо сам присвојио њихове примедбе на овај и онај недостатак.

До публике је стало, ако хоћемо и ми да имамо ту велику трагедију Гетеову у српком преводу.

Молим дакле све пријатеље српске књиге, да ми при купљењу претплатника буду на руци; радо ћу им дати десету књигу за труд или новац за њу.

Књига ће изнети до 12 штампаних табака а можда и више, а биће израђена тако, као што и приличи таквом делу.

Цена је у претплати 80 нов. или 2 динара, доцније ће бити скупља, дућанска цена. Рок претплати траје до Ђурђева дана.

Новци се шаљу поштанском упутницом штампарији А. Пајевића у Нови Сад где ће се књига и штампати. Претплату из Србије прима књижара Велимира Валожића у Београду.

☛ У једно молим сва славна уредништва српских и хрватских листова, да прештампају овај књижевни оглас.

У Новом Саду 23. фебруара 1885.

Милан Савић.

ОГЛАСИ.

ОГЛАС ДРАЖБЕ.

Долепотписани изаслани извршилац даје у смислу 102. §. 102. LX. зак. чл. од године 1881. на знање, да ће се на основу пресуде жабаљског кр. српског суда бр. 2861/884 у корист Рустон Проктора и др. путем јавне лицитације продавати непокретнине чурушких становника Милана Лазића и др. састојеће се из 1 комада Хофхерове и 1 комада Умратове машине за вршидбу, процењене на 600 фор. авр. ради дужних 315 фор. а. вр. главнице са 6% камате од 3. новембра 1884. као и 49 фор. 20 новч. судских трошкова.

На основу одлуке бр. 64/1885, која ову лицитацију изашиље, одређује се 16. март 1885. у 9 сати пре подне за рок лицитације на лицу места или код општинске куће у Чуругу, те се они, који су вољни купити то, с тим позивају, да ће се у смислу 107, §. LX. зак. чл. од год. 1881. ономе продати, који највећу цену понудио буде.

За продане непокретнине имаће се новац по у 108. §, зак. чл. LX, од год. 1881. установљеним условима исплатити.

У Жабљу 1. марта 1885.

Коломан Хетеши,
кр. подбележник, изасланик.

1—1

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
МИЛОША ПРОДАНОВИЋА
У СЕНТОМАШУ

потребује једног млађег спомоћника и практиканта или шегрта који одма у радњу ступити могу. 1 3

Оглас.

За моју шпецерајску, гвожђарску и мешовите робе трговину потребујем једног млађег помоћника. Ступити може одма.

Никола Ђ. Веселиновић
у Инђији.

2—2

КО ГОД ПАТИ ОД ЗУБОБОЉЕ
дајем му
500 ДУКАТА

ако и после употребе Коте-ове водице за зубе, (Kothe's Zahnwasser) и опет осети бола у зубима ил непријатан задах уста.

А ко жели чисте, лепе и здраве зубе имати, нека употребљује Коте-ов прашак за зубе, као и четке за зубе најбољег производа, 1 ком. стаје 30—50 нов. Прашак за зубе 1 кут. 30 нов. а водица за зубе 1 флаша 35 новч.

Све ово може се добити у Новом Саду у трговини **Браће М. Поповића.**

С поштованем
Jok. Georg Kothe,
Hof-Lieferent.

2—3

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА
ТОШЕ МИХАЈЛОВИЋА
у Вуковару

потребује једног старијег помоћника који одма ступити може. 3—3

ПРВА ЗЕМУНСКА ЗАДРУГА ЗА ПОТПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ.

ОБЈАВА.

Част нам је јавити да ће се **у недељу 31. марта 1885.** у 3 сата по подне у дворани овдашње српске православне општине (код св. бог. цркве)

ТРИНАЈСТА РЕДОВНА ГЛАВНА СКУПШТИНА
(XII. РАЧУНСКА ГОДИНА)

ПРВЕ ЗЕМУНСКЕ ЗАДРУГЕ ЗА ПОТПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ

држати, на коју се сва гг. удеоничари учтиво позивају да дођи изволе.

ДНЕВНИ РЕД:

1. Избор председника ad hoc и перовође за ову скупштину.
2. Читање годишњег извештаја о раду друштвеном у прошлој години 1884. и већање о томе, како да се делимак подели.
3. Читање извештаја надзорног савета, и давање абсолуторије управљајућем одбору.
4. Већање о предлозима које подноси управљајући одбор.
5. Избор 8 одборника у управљајући одбор.
6. Избор надзорног савета за годину 1885.
7. Избор 5 шкрутатора.
8. Избор тројице чланова за оверовљење скупштинског записника.

У Земуну, 20. фебруара 1885.

УПРАВА
прве земунске задруге за потпомагање и штедњу.

Примедба: §. 46. нашег устава прописује, да би се до закључка при главној скупштини доћи могло, нужно је да половина од укупних удела — по одбитку малолетне деце, оних који нису међу живима и странаца, ако нису овде кога опуномоћили — заступљена мора бити. 1—1

СРПСКА ШТАМПАРИЈА ДРА СВЕТ. МИЛЕТИЋА
У НОВОМ САДУ.

Част нам је п. т. публици како у месту тако и на страни до знања ставити да смо се са

НОВИМ АМЕРИКАНСКИМ БРЗОТИСКОМ

снабдели, те смо сад у стању све доленаведене тискарије по врло јефтиној цени, о чему се сваки уверити може, брзо и тачно обавити.

1000 ком.	куверата	4° са фирмом	— — — — —	ф. 2.—
500 ком.	куверата	4° са фирмом	— — — — —	ф. 1.20
1000 ком.	писама	4° са фирмом	— — — — —	ф. 7.—
500 ком.	писама	4° са фирмом	— — — — —	ф. 4.—
1000 ком.	писама	4° са фирмом	на 1 и трећој страни	ф. 8.—
500 ком.	писама	4° са фирмом	на 1 и трећој страни	ф. 4.50
1000 ком.	писама	8° са фирмом	— — — — —	ф. 4.50
1000 ком.	рачуна	8° са фирмом	— — — — —	ф. 3.50
500 ком.	рачуна	8° са фирмом	— — — — —	ф. 2.—
1000 ком.	рачуна	4° са фирмом	— — — — —	ф. 6.—
500 ком.	рачуна	4° са фирмом	— — — — —	ф. 3.50
100 ком.	визит-карата	— — — — —	од 50 нов. до	ф. 2.—

Осим горенаведених предмета, који се највише употребљавају, препоручујемо се и за лепу и солидну израду сваковрстних тискарија за политичне и црквено-школске општине, трговачке заводе и поједине задруге, које све тачно и брзо а уз умерену цену извршујемо.

Особито упозорујемо сл. црквене општине на

☛ **ЦРКВЕНЕ МАТРИКУЛЕ** ☚

које су на прописаној правој кончаној хартији „Dyos Györi“ штампане и то у формату 47—59 сантим.

ЦЕНА ЈЕ ТАБАКУ 5 НОВЧ.

Наручбине са више од 20 табака рачунамо табак по 4 новч.

Српска штампарија дра Свет. Милетића.

Власник и издавалац Милица Свет. Милетића. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.